Εκεί, που δεν χωράς πουθενά.

Είχα την χαρά να παρακολουθήσω στα πλαίσια του 3ου φεστιβάλ κινηματογράφου Αθήνα – Παλαιστίνη 2024, την ταινία Lyd (2023) των Rami Younis & Sarah Ema Friedland. Την βρήκα εξαιρετικά ενδιαφέρουσα για περισσότερους από έναν λόγους. Αρχικά, η ίδια η πρωτοβουλία της διοργάνωσης του συγκεκριμένου φεστιβάλ είναι μια φοβερά δυνατή πρωτοβουλία και αναγκαία, η οποία καταφέρνει να αναδείξει πως η Τέχνη, δεν επιθυμούμε να ενώνει γενικά και αόριστα ούτε να δημιουργεί γέφυρες, αν στα θεμέλια των γεφυρών πρόκειται να βρίσκονται νεκροί, γενοκτονίες , σιωπές, συναινέσεις και συγχωροχάρτια. Η Τέχνη εκτός των πολλών άλλων ρόλων της και όταν οι άνθρωποι που την δημιουργούν και οι άνθρωποι, οι οποίοι την προσλαμβάνουν, το επιθυμούν καταφέρνει να δημιουργεί ρήγματα. Επιδιώκει να προτείνει, να οξύνει αντιφάσεις, να παράγει αντιστάσεις, να διαμορφώνει νοοτροπίες και αισθητικές, να δημιουργεί θέσεις και αντιθέσεις , να τις αναδεικνύει και να μας καλεί να τοποθετούμαστε πάνω σε αυτές. Οπότε επί της αρχής το φεστιβάλ αυτό αξίζει και την προσοχή και την στήριξη μας.

Μερικά σημεία για την συγκεκριμένη προβολή.

Το Lyd είναι ένα sci fiction ντοκιμαντέρ, το οποίο περιλαμβάνει και ένα animation κομμάτι εξαιρετικά δεμένο και πολύ καλό αισθητικά. Κέντρο αποτελεί η πόλη Lyd. Μέσα από ιστορίες και αφηγήσεις για την συγκεκριμένη πόλη ξεδιπλώνεται η ιστορία της Νάκμπα (1948). Εκπέμπεται με φοβερά ανθρώπινο, υλικό και απτό τρόπο μέσα από τη εξέλιξη της ταινίας, ένα ηχηρό μήνυμα – έκκληση για ελευθερία, για δικαίωμα στην ανθρώπινη ζωή και για αντίσταση μέχρι αυτό να κερδηθεί.

- Στην ταινία αναφέρεται σε κάποιο σημείο, πως τα ιστορικά αρχαιολογικά μνημεία της Lyd καταστράφηκαν και κατεδαφίστηκαν. Το πρόσωπο, το οποίο αφηγείται, περιγράφει πως αυτό συνέβη με σκοπό να ενισχυθεί το αφήγημα του Ισραήλ οτι αποτελεί το κράτος που εκπολίτισε με τις ευρωπαϊκές ιδέες και τον πολιτισμό του, τον απολίτιστο αραβικό κόσμο. Καταστρέφοντας την πολιτισμική κληρονομιά του παλαιστινιακού λαού αναδεικνύει πως εκείνη δεν υπήρξε ποτέ, «σβήνει» έτσι τις υλικές αποδείξεις της παρουσίας του, τα μνημεία του, δείγματα του υλικού πολιτισμού του. Βάλλεται έτσι, η ταυτότητα αλλά και η επαφή που έχει ο παλαιστινιακός λαός όχι απλά με το παρόν, αλλά και με το παρελθόν του. Στόχος είναι να ξεχάσουν πως υπήρξαν. Ο υποτιτλισμός απέδωσε μια φράση του αφηγητή με την μετάφραση «απαλοιφή του ιστορικού παλαιστινιακού χώρου». Η αλλαγή του χώρου στοχεύει και στην αλλαγή της ανάμνησης και της

μνήμης . Στην συγκεκριμένη περίπτωση επιχειρείται η πλήρης αλλοίωση της. Η μνήμη εγγράφεται εκτός των άλλων και χωρικά, καθώς επίσης και αναπαρίσταται και χωρικά. Αφαιρείται έτσι, η μία εκ των διαστάσεων της μνήμης και μάλιστα μία από τις διαστάσεις που αφορά στα κοινωνικά πλαίσια της. Με αυτό τον τρόπο, υπάρχει η προσδοκία να προκύψει ως πρόσθετο συνεπαγόμενο ο κλονισμός της ταυτότητας , που απορρέει και από την κοινωνική και συλλογική μνήμη εντός μίας κοινότητας και να δοκιμασθεί ο συγκολλητικός και πυρηνικός παράγοντας της κοινής εμπειρίας, η οποία συγκροτεί την εν λόγω κοινότητα μνήμης. Αυτό, καθώς γίνεται απόπειρα η εμπειρία να διαγραφεί. Να διαγραφεί, μέσω της καταστροφής των τεκμηρίων, τα οποία την επιβεβαιώνουν και την ενσαρκώνουν.
- Σε κάποιο άλλο σημείο του ντοκιμαντέρ, μια εκπαιδευτικός προχωρά σε ερωτήσεις προς τους μαθητές της αναφορικά με το πώς θα περιέγραφαν και θα όριζαν τους εαυτούς τους. Από τους προβληματισμούς των παιδιών που λαμβάνει σχολιάζει έχοντας σοκαριστεί, πως βρισκόμαστε μπροστά στην διαγραφή μίας ταυτότητας. Πολλά από τα παιδιά δεν μπορούν να προσδιορίσουν καν που βρίσκεται χωρικά η Παλαιστίνη στο χάρτη. Η εκπαιδευτικός και οι μαθητές είναι οι ίδιοι Παλαιστίνιοι και βρίσκονται σε αραβικό σχολείο στην Lyd, πόλη που ανήκει σήμερα στο κράτος του Ισραήλ.

Στα πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία ανήκουν και τα παρακάτω:

- Στο ντοκιμαντέρ γίνεται μια αρκετά ομαλή και κατανοητή αναδρομή στους αγώνες που χρειάστηκε να δοθούν εκκινώντας από τους αγώνες απέναντι στην βρετανική κυριαρχία και την αποικιοκρατία. Περιγράφεται η επιθυμία να είχε υπάρξει μία κρατική συνθήκη εντός της οποίας οι διαφορές κοινωνικές και πληθυσμιακές κατηγορίες με τα διαφορετικά θρησκεύματα ενώνονται για να διεκδικούν την ελευθερία και την αυτοκυριαρχία τους.
- Γίνεται απόπειρα να ειδωθεί ο κάθε φορά και σε κάθε περίπτωση Άλλος. Αυτό πραγματοποιείται με τις αναφορές σε γενοκτονίες, διωγμούς και τα θύματα αυτών και σε άλλα και διαφορετικά ιστορικά και σύγχρονα παραδείγματα.
- Η πόλη και η Νάκμπα ως αλληλένδετες και διαπλεκόμενες μεταξύ τους ιστορίες αναφέρονται σχεδόν συνεχώς ως Τραύμα. Πρέπει να κλείσει το Τραύμα αφηγούνται τα πρόσωπα.
- Τελευταίο σημείο και εξαιρετικά διαφοροποιητικό από τις περισσότερες αναπαραστάσεις που έχουμε. Το ντοκιμαντέρ δεν εστιάζει τόσο στα πεδία των μαχών. Δείχνει ελάχιστα τους νεκρούς και λίγο τις καταστροφές και τραυματίες, καθώς και κάποιες εικόνες από διαδηλώσεις, κινητοποιήσεις και συγκρούσεις. Κυρίαρχα το ντοκιμαντέρ εστιάζει στις εικόνες της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στην πόλη Lyd και σε κοντινές περιοχές, στις οποίες έχουν βρεθεί ως πρόσφυγες από όταν εκδιώχτηκαν κατά την Νάκμπα. Το παραπάνω είναι σημαντικό. Γιατί δεν το έχουμε συνηθίσει. Η , σε συνθήκες ασφαλείας και «ευρωπαϊκής ειρήνης» , ματιά μας είναι περισσότερο εξοικειωμένη με τις εικόνες των ταλαιπωρημένων ανθρώπων , των

νεκρών κλπ ή από την άλλη των μαχόμενων , ηρωικών προσώπων. Οι δύο παραπάνω κατηγορίες εικόνων, είναι αμφότερες σαφώς σημαντικές και αποτελούν για διαφορετικούς λόγους, βασικές αναπαραστάσεις. Είναι ακόμα όμως και πολύ σημαντικό και ταυτόχρονα δύσκολο να δούμε και κατάματα , πως μιλάμε για ανθρώπους με υλικές, πρακτικές καθημερινές ανάγκες. Κανένας λαός δεν γεννήθηκε για να πεθάνει και δεν θα έπρεπε και να είναι έτσι. Ο συγκεκριμένος λαός πεθαίνει για να ζήσει και αυτό είναι πραγματικά συγκινητικό. «Φτάνει Πια» και «Ως πότε» λέει η παλαιστίνια εκπαιδευτικός. Το ντοκιμαντέρ δείχνει πρόσωπα που εκτιμάται πως είναι στην ηλικία ανάμεσα στα 20-30 χρονών , να βγαίνουν στους δρόμους, να συναντιούνται , να πηγαίνουν για φαγητό κ.λ.π. και αυτή η εικόνα της ορισμένης ομοιότητας μέσα στα πολύ διαφορετικά πλαίσια, συμβάλλει πραγματικά στο να διαρρηγνύει τον εξωτισμό, ο οποίος καμία φορά βλάπτει και με τον οποίο συχνά κοιτούμε όσους δεν είμαστε εμείς.

Εκείνο, το οποίο σχηματίζεται έντονα μετά την παρακολούθηση του ντοκιμαντέρ είναι σε μεγάλο βαθμό και εκτός των άλλων, μία αντιφασιστική φωνή και τοποθέτηση. Η ηχηρή ανάγκη να διατυπωθούν λόγοι και να εκφραστούν κινήσεις , προς υπεράσπιση της ελευθερίας και έπειτα της ειρήνης, της ανθρώπινης ζωής και της δικαιοσύνης. Η ταινία Lyd δεν αναζητά τους φταίχτες και τις αιτίες ούτε στις φυλετικές, ούτε στις θρησκευτικές διαφορές ανθρώπων που βρίσκονται στην κοινωνική βάση. Έχει βρει τους ενόχους διαπερνώντας διαφορετικές καταστάσεις από την αποικιοκρατία μέχρι τις σύγχρονες γεωπολιτικές εξελίξεις, με άλλο χαρακτήρα και σε άλλα πλαίσια και καιρούς και μας καλεί να συσκεφθούμε μαζί της, πάνω στις αναγκαίες απαντήσεις.

Για τον παλαιστινιακό λαό λοιπόν και δίπλα του, «Φτάνει Πια».

Το φεστιβάλ **Athens Palestine Film Festival** πραγματοποιείται **από τις 17 Οκτωβρίου έως έως τις 16 Νοεμβρίου 2024 σε τρεις κινηματογράφους: Κινηματογράφος Ανδόρα, Κινηματογράφος New Star Art και Κινηματογράφος Τριανόν.**